

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Навчально-науковий інститут фізико-технічних та комп'ютерних наук
Кафедра кореляційної оптики

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Теорія ймовірності і математична статистика
ВБ 1.2.1 -вибіркова

Освітньо-професійна програма Машинобудування
(назва програми)

Спеціальність 015.34 Професійна освіта (машинобудування)
(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Навчально-науковий інститут фізико-технічних та комп'ютерних наук
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

Розробник: доцент кафедри кореляційної оптики, к.ф.-м.н., доцент Фесів Ігор Васильович
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <https://sites.google.com/chnu.edu.ua/fesiv>

Контактний тел. +380953156118

E-mail: i.fesiv@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/>

Консультації Очні консультації: понеділок 14.00 до 15.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Курс “Теорія ймовірності і математична статистика” покликаний забезпечити оволодіння студентами теоретичних основ навчальної дисципліни й формування практичних умінь застосовувати набуті знання для розв'язку задач зі спеціальності: “Професійна освіта (Машинобудування)”, або у процесі вивчення природничих наук, які передбачають застосування методів теорії ймовірностей та математичної статистики.

У програмі дисципліни представлено теоретичний матеріал з основ теорій ймовірностей та математичної статистики. Особливу увагу приділено математичній статистиці, з ціллю її застосування для дослідження та розв'язку задач у галузі метрології.

Важливе значення курсу полягає в тому, що в процесі вивчення даної дисципліни закладаються вміння й навички щодо застосування понять і фактів математики в фізиці, метрології, інформатиці та інших природничих науках.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у студентів базових уявлень про сучасні методи опису випадкових величин та процесів. Засвоєння таких понять як випадкова величина та її функції розподілу, статистична оцінка отриманих, в процесі експлуатації або наукових дослідів, експериментальних значень.

3. Пререквізити

Здобувачі вищої освіти до початку курсу повинні вивчити такий курс (дисципліну), як “Вища математика” (лінійна алгебра, аналітична геометрія, диференціальне та інтегральне числення функції однієї та багатьох змінних).

4. Результати навчання

Загальні компетентності:

К 08. Здатність працювати в команді.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

Студент повинен *знати*: основні поняття теорії ймовірностей; методи обчислення ймовірностей випадкових подій та випадкових величин; числові характеристики та закони розподілу випадкових величин; закон великих чисел та граничні теореми теорії ймовірностей; базові поняття математичної ста-

тики; методи опрацювання емпіричних даних, одержання точкових та інтервальних статистичних оцінок невідомих параметрів; елементи теорії кореляції.

Студент повинен *вміти*: застосовувати методи обчислення ймовірностей випадкових подій; використовувати математичний апарат для дослідження дискретних і неперервних випадкових величин; застосовувати методи аналізу статистичної інформації для розв'язку практичних задач з поданням результатів у необхідному вигляді (формули, графіки тощо)

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2-ий	3-ий	4	120	30	30	–	45	15	–	залік
Заочна	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теорія ймовірностей												
Тема 1. Випадкові події. Означення ймовірності	8	2	2	-	-	4							
Тема 2. Основні теореми теорії ймовірностей	10	2	2	-	2	4							
Тема 3. Повторні випробування	10	2	4	-	2	2							
Тема 4. Випадкові величини і функції розподілу	10	2	2	-	2	4							
Тема 5. Числові характеристики випадкових величин	10	4	4	-	-	2							
Тема 6. Закон великих чисел. Центральна гранична теорема	8	2	2	-	1	3							
Разом за змістовим модулем 1	56	14	16	-	7	19							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Математична статистика												
Тема 7. Вибірковий метод	10	2	2	-	2	4							
Тема 8. Числові характеристики статистичного матеріа-	10	2	2	-	2	4							

лу													
Тема 9. Статистичні оцінки параметрів розподілу	12	4	4	-	-	4							
Тема 10. Елементи теорії кореляції	12	4	-	-	-	8							
Тема 11. Метод Монте-Карло	10	2	5	-	2	1							
Тема 12. Відомості про ланцюги Маркова	10	2	1	-	2	5							
Разом за змістовим модулем 2	64	16	14		8	26							
Усього годин	120	30	30		15	45							

5.3. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Поняття ймовірності. Елементи комбінаторики
2	Основні теореми теорії ймовірностей
3	Формули повної ймовірності та Байєса
4	Локальна та інтегральна теореми Лапласа
5	Числові характеристики випадкових величин
6	Нерівність Чебишова. Граничні теореми (теорема Бернуллі)
7	Вибірковий метод (полігон та гістограма частот)
8	Точкові оцінки
9	Інтервальні оцінки
10	Метод Монте-Карло
11	Матриці ймовірностей переходів

5.4. Теми індивідуальних занять

№	Назва теми
1	Приклади безпосереднього обчислення ймовірностей
2	Ймовірність відхилення відносної частоти від постійної імовірності в незалежних випробуваннях
3	Початкові та центральні моменти
4	Значення теореми Чебишева для практики
5	Інші характеристики варіаційного ряду
6	Побудова нормальної кривої за даними спостережень
7	Моделювання двовимірної випадкової величини
8	Випадкові функції, основні поняття

5.5. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Опрацювання теоретичних основ дисципліни. Вивчення теоретичного матеріалу навчальної дисципліни з використанням основної та додаткової літератури
2	Підготовка до аудиторних (практичних) занять, поточного контролю (тестування), контрольних робіт
3	Розв'язування задач зі теорії ймовірностей та математичної статистики
4	Підготовка до іспиту

6. Система контролю та оцінювання

Методи навчання: словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо); практичні заняття; індивідуальні заняття; наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо); робота з книгою: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою; комп'ютерні засоби навчання (курси – ресурси, мультимедійні, дистанційні, web-конференції та вебінари тощо); самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

Форми та методи оцінювання: екзамен (іспит), тести, опитування, контрольні, реферати. Формою підсумкового контролю є іспит.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

(для 1-3, 5-6 курсів)

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Таким чином згідно шкали ECTS загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни:

- Змістовий модуль 1 + Змістовий модуль 2 = 30 + 30 = 60 балів;
- Іспит: 40 балів;
- Всього за курс: 100 балів.

7. Рекомендована література

Основна

1. Огірко О. І., Галайко Н. В. Теорія ймовірностей та математична статистика: навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 292 с.
2. Теорія ймовірностей, математична статистика та імовірнісні процеси : навч. посіб. / Ю. М. Слюсарчук, Й. Я. Хром'як, Л. Л. Джавала, В. М. Цимбал. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 364 с.

3. Щоголев С. А. Основи теорії ймовірностей та математичної статистики: навч.-метод. посіб. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2015. 206 с.
4. Теорія ймовірностей та математична статистика: навч. посіб. / О. І. Кушлик-Дивульська, Н. В. Поліщук, Б. П. Орел, П. І. Штабальок. Київ: НТУУ «КПІ», 2014. 212 с.
5. Медведєв М. Г., Пащенко І. О. Теорія ймовірностей та математична статистика. Підручник. Київ : Ліра-К, 2008. 536 с.

Додаткова

1. Зайцев Є. П. Теорія ймовірностей і математична статистика. Київ : Алерта, 2013. 440 с.
2. Руденко В. М. Математична статистика навч. посіб.: Київ : Центр учбової літератури, 2012. 304 с.
3. Барковський В. В., Барковська Н. В., Лопатін О. К. Теорія ймовірностей та математична статистика : навч. посіб. 5-те вид. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 424 с.